

BILLY COLLINS

Bevezetés a költészetbe

Arra kérem őket, fogjanak egy verset,
és tartsák magasra a fény felé,
mint egy színes diát,

vagy tapasszák fülüket kaptárának.

Azt mondom, ejtsetek egy egeret a versbe,
és figyeljétek, hogyan próbál kitalálni,

vagy járkáljatok a vers szobájában,
és tapogassatok villanykapcsoló után a falakon.

Azt akarom, hogy vízisíeljenek
keresztbe-kasul a vers felszínén
kiintegetve a partra a szerző nevének.

De ők nem akarnak mást,
csak odakötözni a verset egy székhez,
és kicsikarni belőle egy vallomást.

Ütni-vágni kezdik gumicsővel,
hogy kiderítsék, mit is jelent valójában.

(The Apple That Astonished Paris, 1988)

Feledékenység

A szerző neve illan el legelőbb,
engedelmesen követi a cím, a cselekmény,
a szívszorító zárlat, s az egész regény,
mit egyszeriben mintha nem is olvastál,
s még csak hírből sem ismertél volna,

mintha egykori emlékeid fognák magukat,
és szép sorjában visszavonulnának az agy déli féltekéjére,
egy kis halászfaluba, ahol nincs telefon.

Rég elbúcsúztál már a kilenc Múza nevéől,
figyelted, mint szedelőzködik a másodfokú egyenlet,
s még most is, ahogy a bolygók rendjét memorizárod,

valami más épp illanóban van, mondjuk egy virág,
egyik bácsikád címe, Paraguay fővárosa.

Bármit próbálsz is felidézni,
nincs ott a nyelved hegyén,
még csak spleened valamely homályos zugában sem bujkál.

Elsodorta valami sötét mitikus folyó,
melynek kezdőbetűje *L*, már amennyire emlékszel,
magad is úton a feledésbe, ahol csatlakozol majd azokhoz,
akik még úszni és biciklizni is elfelejtettek.

Nem csoda, ha az éjszaka kellős közepén felkelsz
megnézni egy híres csata dátumát valamilyen hadtörténeti könyvben.
Nem csoda, ha odakint a hold is mintha egy valaha kívülről fűjt
szerelmes versből libbent volna elő.

(Questions About Angels, 1991)

Széljegyzetek

Egyik-másik jegyzet szilaj,
párharcot vív a szerzővel,
végig ott dühöng a szélen, minden oldalon,
apró fekete firkaként.
Ha a kezem közé kaphatnálak,
Kierkegaard, vagy Conor Cruise O'Brien,
– mintha ezt mondanák –
bereteszelném az ajtót és egy kis logikát vernék a fejedbe.
Más kommentárok inkább fölényesek vagy lesöprők –

„Baromság.” „Ugyan már!” „Na ne!” –
ilyesmi.

Emlékszem, ahogy egyszer fölpillantottam az olvasásból,
hüvelykujjam mint könyvjelző,
és próbáltam elképzelni, hogyan nézhet ki az,
aki az *Emily Dickinson élete* egyik bekezdése mellé
azt írta: „Ne legyél már olyan gyagya”.

Az egyetemisták szerényebbek,
elég nekik, ha otthagyhadják lúdtalpuk nyomát,
végig, a lap homokpartján.
Egy Eliot-versszak mellé valaki odafirkantja: „Metafora”.
Valaki más vagy ötvenszer megjegyzi az „Irónia” jelenlétét
a *Szerény javaslat* bekezdéseinek szegélyén.

Vagy üres lelátókról szurkolnak rajongóként,
kezükből tölcsejt formálva.

„Pontosan”, üvöltik
Duns Scotus és James Baldwin felé.
„Igen.” „Telitalálat.” „Ez az!”
Pipák, csillagok és felkiáltó jelek
zuhognak alá az oldalvonalak mentén.

S ha sikeresen megszerezted az egyetemi diplomát
anélkül, hogy valaha is azt írtad volna a margóra:
„Ember vs. Természet”, mostmár talán
ideje tenned egy lépést előre.

Mind magunkévá tettük a fehér szegélyt,
és toll után nyúltunk, ha másért nem, hát hogy megmutassuk,
nem csupán henyéltünk a fotelban, könyvet lapozgatva;
valamilyen gondolat lenyomatát hagytuk az útfélen,
elültettünk egy benyomást a perem mentén.

Hüvös zárkájukban még az ír szerzetesek is
rövid félrüket vetettek az Evangéliumok szélére
a másolás kínjairól,
az ablakuk közelében éneklő madárról,
a lapot beragyogó napfényről –
névtelenül, elpotyázva a jövőbe,
egy náluknál tartósabb szállító edényen.

És Joshua Reynoldsot sem olvastad,
mondják, míg nem olvastad
Blake őrjöngő firkantásaitól koszorúzva.

Amelyikre mégis legtöbbet gondolok,
amelyik medálként himbálózik rajtam,
az abba a *Zabhegyező*be volt beleírva,
melyet a helyi könyvtárból kölcsönöztem
egy lassú, forró nyáron.
Épp akkor kezdtem a gimnáziumot,
halomra olvastam a könyveket egy heverőn, szüleim nappalijában,
s elmondani sem tudom,
milyen iszonyatosan elmélyítette magányomat,
milyen marónak és felerősödöttnek tűnt egyszerre a világ,
mikor az egyik oldalon szemembe ötlött

néhány zsírfoltnak tűnő maszat,
s mellettük, puha ceruzával, az írás –
tudtam: egy gyönyörű lány lehetett,
akivel sosem találkoztam –
„Elnézést a tojássaláta foltokért, de szerelmes vagyok.”

(Picnic, Lightning, 1998)

Nyájas olvasó

Baudelaire a fivérének tekint,
Fielding meg ki-kiszól hozzád,
mintha aggódna, nehogy becsukd a könyvet,
s íme, most én is újra szólítlak,
figyelmes szellem, sötét hallgatag alak
e sorok ajtajában.

Pope melegen fénylő szobájában fogad,
levesz megmutatni egy bőrkötéses Ovidiust.
Tennyson körülárlkolt kertre nyit kaput,
Yeats társaságában pedig derékbátört barackfának dőlsz,
alacsony vonuló felhőkkel az égen.

De most itt vagy velem,
nyugalomban, megalkotva e lap nyílt színén,
nem zár magába minket szoba vagy kiglancolt kert,
semmiféle Zeitgeist nem menetel a háttérben,
semmilyen súlyos étosz nem terül ránk köpenyként.

Találkozásunk oly rövid és esetleges,
észrevétlen a Történelem monoklis szemének,
lehetnél a férfi, akinek az ajtót tartottam
reggel a bankban vagy a postán,
vagy aki a sült halam csomagolta.
Lehetnél járókelő, aki mellett elmentem az utcán,
vagy arc egy közeledő autó volánja mögött.

A napfény megvillan a szélvédőn,
és mikor felnézek a visszapillantóba,
látom, ahogy távolodsz – ekhóm, ikertestvérem –
és eltűnsz egy kanyarban, ezen a kavargó úton,
melyen együtt kell utaznunk.

(The Art of Drowning, 1995)

Az olvasó portréja müzlievés közben

*„A költő ... sosem közvetlenül szól,
mintha reggelizés közben beszélne valakihez.”*
– Yeats

Minden reggel ott ülök, veled szemben,
ugyanannál az asztalkánál,
a nap beragyogja a kikapolt holmikat –
a kék-fehér kancsó ívét,
a gyümölcsös tálat –
rajtam pulóver vagy köntös,
te magad: láthatatlan.

Orfikus napi teendők

Többnyire csak lebegünk
a hallgatás mély tava fölött.
Egyenesen téged bámulok
vagy kinézek az ablakon, a kertre,
az erőtől duzzadó égre,
a fák mögött vonuló felhőkre.

Nem kell odaadnom a pirítóst,
a lekváros tégelyt,
sem egy csésze teát öntenem neked;
elbújhatok az újság mögé,
s foroghatok lesújtó hírei dobverésében.

De megeshet, hogy észreveszem,
ahogy kivágódik egy kis ajtó
a reggeli fuvaltatban,
s talán egy álom
tealevelei tapadnak
a reggel porcelán lejtőjéhez –

akkor előrehajolok,
könyökkel az asztalon,
hogymondjak neked valamit,
te pedig felnézel, mint mindig,
kanaladról tej csöpög, és készségesen figyelsz.

(Picnic, Lightning, 1998)

Sorok jó háromezer mérföldre a tinterni apátságtól

Jártam már itt, réges-rég,
és most megint itt vagyok
– ez a megfigyelés olyan gyakori
a költészetben, mint az eső az életben.

A pasas mondjuk
valami angol tájat bámul,

juhokkal pöttyözött domboldalakat,
a lankákat tetőző magas fák sorát,

vagy mondjuk egy sötét bajor erdő
árnyait átszelve mélázik,
cikk sajttal és mesegyűjteménnyel
a hátizsákjában.

De az érzés mindig ugyanaz.
Az első alkalom jobb volt.
A mostani meg sem közelíti.
Nem vagyok úgy feldobva, mint akkor.

Mindig hiányzik valami:
hattyúk, a tófelszín csillámlása,
egy apró, de lényeges érintés.
Vagy a dolgok veszítettek régi vonásukból.

Az ég mélyebb volt, tágasabban kék,
a felhők meg dómszerűbbnek tündek,
és a víz is nagyobb robajjal
zúdult át a sziklákon.

Karosszékből figyeltük,
ahogy a szegény szerző mellényben
felidézi gyermekkora szédítő jéghegyeit
és a gabonatáblában álló malmokat.

Hallottuk, a rég megholt költők
mint szavalják el meghalásukat
valami hegyfokon, folyóparton,
egy szénaboglyánál vagy csalitosban.

Hallgattuk kínjukat,
mely úgy árad a versekből,
ahogy tömlőkből tör elő a víz,
ahogy a tűzről szóló rövid beszédét tartja meg mindig a gyufa.

S amikor végül letesszük a könyvet,
hátradőlünk, lehunyjuk

Orfikus napi teendők

betűktől sajtó szemünket,
és belecsúsztunk az alvás könyvjelzőjébe,

elég iskolázottak leszünk, hogy tudjuk:
mikor felébredünk,
nem sokkal vacsora előtt,
a dolgok közel sem állnak majd olyan jól, mint korábban.

Hiányozni fog valami
ebből a hosszú, koporsó alakú szobából,
a falak és ablakok most
a szürke két különböző árnyalata csupán,

a fénylő gardénia lekonyul
a terrakotta cserépben.
A padlón pedig cipők, zoknik,
barnuló almacsutka.

Semmi nem lesz olyan, mint volt
pár órája, a nagyszerű múltban,
szunyókálásunk előtt, az Aranykorban,
mely nem sokkal úgy ebéd után ért véget.

(Picnic, Lightning, 1998)

Fogarasi György fordításai

Billy Collins (1941) New York-i születésű költő, számos díj és elismerés birtokosa, 2001-ben elnyerte az Egyesült Államok koszorús költője címet. Eddigi kötetei: *Pokerface* (1977), *Video Poems* (1980), *The Apple That Astonished Paris* (1988), *Questions About Angels* (1991), *The Art of Drowning* (1995), *Picnic, Lightning* (1998), *Nine Horses* (2002). 33 verset tartalmazó CD-je: *The Best Cigarette* (1997). Itt közölt versei 1991-es, 1995-ös és 1998-as köteteiben jelentek meg.